

Kommissionens handlingsplan för ekologisk produktion

Näringsdepartementet

2021-04-26

Dokumentbeteckning

COM(2021) 141

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om en handlingsplan för utvecklingen av ekologisk produktion, jämte bilaga.

Sammanfattning

Kommissionen har presenterat en ny handlingsplan som syftar till att hjälpa ekologiska lantbrukare, producenter och handlare att hantera framtida utmaningar i den ekologiska sektorn. I den Gröna given (The European Green Deal) framhålls vikten av en övergång till ett mer hållbart livsmedelssystem för klimatomställning, värna miljön och bevara biologisk mångfald. Handlingsplanen om ekologisk produktion baserar sig på Jord till bord-strategin och Biodiversitetsstrategin. Handlingsplanen ska bidra till ökad produktion och konsumtion av ekologiska produkter. Syftet är bland annat att nå målet om att 25 procent av jordbruksmarken i unionen ska brukas ekologiskt år 2030 i enlighet med ovannämnda strategier. Handlingsplanen ska underlätta för lantbrukare att ställa om till ekologiskt jordbruk och bidra till en ökad ekologisk vattenbruksproduktion. Vidare är handlingsplanen en uppföljning av kommissionens tidigare handlingsplan för perioden 2014-2020. Handlingsplanen innehåller 54 åtgärder, fördelade inom tre områden; främja konsumtionen, öka produktionen och ytterligare förbättra hållbarheten i sektorn. Handlingsplanen innehåller till största delen initiativ som kommissionen ansvarar för. De åtgärder som berör medlemsstaterna och olika aktörer bygger mestadels på frivillighet och rekommendationer.

Regeringen välkomnar meddelandet som syftar till att öka den ekologiska produktionen inom EU. Samtidigt vill regeringen att handlingsplanen bygger på frivillighet om hur enskilda medlemsstater kan bidra till målen om

ekologisk produktion och konsumtion under Gröna given, och inte innehåller specifik öronmärkning för ekologisk produktion, särskilt vad gäller satsningar inom den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF).

2020/21:FPM99

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionens handlingsplan har sitt ursprung i Gröna given och Från jord till bord-strategin samt Biodiversitetsstrategin. Handlingsplanen presenterades den 25 mars 2021.

1.2 Förslagets innehåll

Handlingsplanen innehåller 54 åtgärder, fördelade inom tre områden; främja konsumtion och öka konsumentförtroendet, öka produktionen genom att stimulera omställning och stärka hela värdekedjan samt att ekologisk produktion ska föregå med gott exempel och förbättra det ekologiska jordbrukets bidrag till hållbarhet. Enligt kommissionen har planen utformats för att ge den ekologiska sektorn rätt verktyg för att nå målet om 25 procent av jordbruksmarken i unionen ska brukas ekologiskt år 2030, som fastställts genom den Gröna given, Från jord till bord-strategin samt Biodiversitetsstrategin. Kommissionen uppmuntrar även medlemsstaterna att utforma nationella strategier för ekologisk produktion för att öka andelen ekologiskt lantbruk på nationell nivå.

För att nå målet om att 25 procent av jordbruksmarken ska brukas ekologiskt år 2030 vill kommissionen att efterfrågan på ekologiska produkter driver sektorns tillväxt. Samtidigt ska de stora skillnaderna mellan medlemsländernas ekologiska sektorer tas i beaktande. Den ekologiska handlingsplanen tillhandahåller verktyg och idéer som stöd för en balanserad tillväxt av sektorn. Utvecklingen kommer bland annat att stödjas av den gemensamma jordbrukspolitiken, forskning och innovation, säljfrämjande satsningar på ekologiskt vattenbruk, upphandling samt nära samarbeten mellan aktörer på EU-nivå, på nationell och lokal nivå. Handlingsplanen innehåller främst initiativ som kommissionen ansvarar för. De åtgärder som berör medlemsstaterna och olika aktörer bygger mestadels på frivillighet och rekommendationer.

Sammanfattning av handlingsplanens tre delar:

Främja konsumtion och öka konsumentförtroendet

Kommissionen avser att med hjälp av åtgärder som syftar till att främja efterfrågan, behålla konsumenternas förtroende och föra ekologisk mat närmare invånarna. Det är tänkt att uppnås genom bland annat information och kommunikation om ekologisk produktion, men även genom att främja ekologisk produktion och dess logotyp/märkning, främja ekologiska livsmedel i offentliga matsalar/restauranger, öka användningen av grön

offentlig upphandling, införa ekologiska skolprogram, förebygga livsmedelbedrägerier och öka konsumentförtroendet, förbättra spårbarheten och involvera privata sektorn i främjandearbetet.

Kommissionen rekommenderar bland annat att medlemsstaterna sätter upp nationella mål för ekologisk upphandling. Kommissionen kommer även fortsatt att satsa på främjandet av ekologisk produktion och har därmed avsatt 49 miljoner euro för ekologiska livsmedel i EU-budgeten för jordbruk och säljfrämjande.

Öka produktionen - stimulera omställning och stärka hela värdekedjan

Kommissionen avser att med hjälp av olika verktyg bland annat uppmuntra till omställning till ekologiskt och utbyte av erfarenheter, utveckla sektorsanalyser för att öka marknadstransparensen, stödja organisering inom livsmedelskedjan med hjälp av bland annat gruppcertifiering, införa lokala småskaliga processer och korta handelskedjan, förbättra djurens nutrition i enlighet med ekologiska regler samt stärka det ekologiska vattenbruket.

Kommissionen anser att det är centralt att medlemsstaterna utvecklar egna nationella strategier inklusive analyser, åtgärder och nationella mål. Kommissionen vill se att alla medlemsstaterna förklarar hur de avser att bidra till EU-målet om 25 procent genom att sätta särskilda nationella värden för ekologisk odling. Ekologisk odling nämns särskilt i CAP:s rekommendationer (CAP:s nio mål). Enligt rekommendationerna vill kommissionen att medlemsstaterna sätter särskilda nationella värden för ekologisk odling i sina strategiska planer. Kommissionen kommer att utvärdera och följa upp medlemsstaternas arbete med nationella strategier.

Kommissionen vill även se en markant ökning av ekologiskt vattenbruk. Kommissionen uppmuntrar MS att inkludera en ökad satsning på ekologiskt vattenbruk i sina nationella strategiska planer för vattenbruk och ta väl vara på de möjligheter som erbjuds inom den Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF).

Ekologiskt ska föregå med gott exempel - förbättra det ekologiska jordbrukets bidrag till hållbarhet

Kommissionen avser bland annat att minska klimat- och miljövstrycket, öka den biologiska mångfalden, öka avkastningen för produktionen, undersöka om det finns alternativ till skadliga ämnen och växtskyddsmedel, förbättra djurskyddet samt sträva efter en mer effektiv användning av resurser.

Kommissionen anser att ekologisk produktion bidrar till bättre miljö och hållbarhet och att forskningen bör ses som ett viktigt verktyg att uppnå detta. Kommissionen avser därför att avsätta minst 30 procent av kommande utlysningar för interventionsområde tre ”Jordbruk, skogsbruk och

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet i sig har ingen påverkan på svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Det är i dagsläget inte möjligt att närmare bedöma vilka budgetära eller samhällsekonomiska konsekvenser genomförandet av meddelandet har i sin helhet för Sverige. Fortsatta analyser och konsekvenser av förslagen, inklusive bedömningar av kostnaderna och möjligheten att hantera dessa inom befintliga ramar, är nödvändiga för att kunna ta slutlig ställning i sak. Kommissionen har inte presenterat någon konsekvensanalys av handlingsplanen, dvs. heller inte någon konsekvensanalys när det gäller jämställdhetsaspekten av meddelandet. Utgiftsdrivande åtgärder behöver finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF). Ökade kostnader för den nationella budgeten ska finansieras inom beslutade och beräknade ekonomiska ramar på berört utgiftsområde.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens meddelande som syftar till att hjälpa ekologiska jordbrukare, producenter och handlare att hantera framtida utmaningar. Regeringen har i tidigare rådsslutsatser gett stöd till kommissionens Från jord till bord-strategi och Biodiversitetsstrategi där kommissionens strävan efter en ökad ekologisk odling genom ett EU-mål om 25 procent och en ökad ekologisk vattenbruksproduktion framgår.

Regeringen vill se en produktionsökning, både konventionell och ekologisk, vilket ligger i linje med den av riksdagen antagna livsmedelsstrategin. En växande marknad för ekologiska livsmedel skapar möjligheter på marknaden för små och stora svenska jordbruks- och livsmedelsföretag. Det finns möjligheter till fler arbetstillfällen, ökad export och ökad lönsamhet. Regeringen ser också att en ökad ekologisk odling bidrar till uppfyllelsen av flera nationella miljö kvalitetsmål, bland annat Giftfri miljö och Ett rikt växt- och djurliv, vilket bidrar till ökat skydd för hälsa och miljö. Regeringen stödjer därmed kommissionens intentioner att göra det lättare för jordbrukare att gå över till ekologiskt jordbruk. Omställningen till en fossilfri och cirkulär ekonomi är avgörande både för att uppnå klimatmålen och de globala målen i Agenda 2030. En hållbar produktion och konsumtion av livsmedel är nödvändig för att minska avfallsmängderna. Dessutom kan en utveckling av en resurseffektiv, giftfri, cirkulär och biobaserad ekonomi främjas, samtidigt som vi stärker de svenska företagens konkurrenskraft och minskar trycket på ekosystemen.

Samtidigt vill regeringen se att handlingsplanen bygger på frivillighet och inte innehåller specifik öronmärkning för ekologisk produktion, särskilt vad gäller satsningar inom den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF).

Regeringen har därför synpunkter på några av de skrivningar som rör CAP och vattenbruk. När det gäller CAP och de målvärden som är kopplade till kommissionens strategi Från jord till bord står regeringen bakom rådets slutsatser om att det är viktigt att medlemsstaternas olika utgångspunkter, omständigheter och förutsättningar beaktas i enlighet med subsidiaritetsprincipen. Regeringen anser att principerna för siffermål behöver klarläggas och att det ska finnas en flexibilitet mellan medlemsländerna. Principen för fördelning mellan medlemsländer behöver vara lika konkurrensvillkor. Detta kräver ytterligare analyser och kan därför inte göras i medlemsstaternas strategiska planer. Regeringen vidhåller att godkännande av strategiska planer ska baseras på innehållet i den gemensamma lagstiftningen. Kommissionens rekommendationer är av icke-bindande karaktär och utgör ingen rättslig grund för godkännandet av strategiska planer.

När det gäller *ekologisk vattenbruksproduktion* ser regeringen positivt på att kommissionen föreslår att produktionen bör öka, men vill understryka vikten av att det baseras på frivillighet för medlemsstaterna. Inom Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF) finns det inget krav på öronmärkning i detta syfte.

Avslutningsvis, önskar regeringen se en konsekvensanalys av kommissionens handlingsplan som visar om de olika föreslagna åtgärderna bedöms innebära ökade kostnader och/eller ökad administrativ börda för medlemsstater och lantbrukare. Regeringen förstår behovet av mer marknadsdata, men anser att det är viktigt att rapporteringskrav utformas på så vis att nyttan vägs mot den ökade kostnaden och ökade administrativa bördan för medlemsstater och lantbrukare. För att ta slutlig ställning till förslagets alla delar kommer ytterligare analyser att krävas.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte gått ut på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

2020/21:FPM99

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte tillämpligt eftersom meddelandet inte är en rättsakt.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte tillämpligt eftersom meddelandet inte är en rättsakt.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det portugisiska ordförandeskapet avser att behandla handlingsplanen vid Jordbruks- och fiskerådet den 31 maj 2021. Troligtvis kommer även det efterföljande ordförandeskapet, Slovenien, att hantera frågan vidare inom rådet.

4.2 Fackuttryck/termer